

Nr 5.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till bestridande av vissa kostnader för utredning rörande Klingvallsåns regleringsföretag år 1939 i Malmöhus län; given Stockholms slott den 8 december 1944.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredraganden hemställt.

GUSTAF.

Axel Rubbestad.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 december 1944.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, DOMÖ, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON.

Föredraganden, statsrådet Rubbestad, anför efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet.

I anledning av ansökan av överhovstallmästaren friherre Hans Otto Ramel å Övedskloster m. fl. verkställde extra lantbruksingenjören Thore Möller och civilingenjören K. H. Håård efter vederbörligt förordnande och med biträde av gode män syneförrättning angående reglering av Klingvallsån med tillflöden för torrläggning av mark inom Everlövs, Bläntarps, Vombs, Björka, Ilstorps, Södra Åsums och Sövde socknar av Malmöhus län. I utlåtande den 14 november 1939 förklarade synemännen, som ansågo att företaget vore av

sådan omfattning att detsamma borde hänföras till vattenavledning enligt 7 kap. vattenlagen, att laga hinder mot företagets utförande icke föreläge. Företaget skulle benämnas Klingvallsåns regleringsföretag år 1939. Över synemännens utlåtande anförde kammarkollegiet besvär vid Söderbygdens vattendomstol under yrkande om undanröjande av synemännens utlåtande. I besvären gjorde kammarkollegiet gällande, att företaget skulle förorsaka sådan bestående förändring av naturförhållandena, att betydande förlust för landets djur- och växtvärld vore att befara, samt att synemännen beräknat båtnaden av företaget för högt och kostnaderna för dess utförande för lågt. Vattendomstolen fann i utslag den 1 juli 1940 att företaget visserligen skulle inverka menligt på landets djur- och växtvärld men att hinder för företagets genomförande icke kunde på grund därav anses föreligga. Med hänsyn härtill och då anledning till anmärkning mot synemännens båtnadsuppskattning och kostnadsberäkningar icke förefunnes, ogillade vattendomstolen de anförda besvären.

Vattenöverdomstolen, varest kammarkollegiet sökte ändring i vattendomstolens utslag, fann i dom den 29 april 1941, att ett genomförande av företaget skulle förorsaka sådan bestående ändring av naturförhållandena att betydande förlust för landets djurvärld vore att befara. Vid sådant förhållande kunde på grund av stadgandet i 7 kap. 39 § första stycket andra punkten vattenlagen det sökta tillståndet icke meddelas. Vattenöverdomstolen förklarade därför, med upphävande av vattendomstolens utslag, att företaget icke finge komma till stånd samt att förrättningskostnaderna skulle mellan sökandena fördelas i förhållande till den båtnad av företaget som för envar av dem beräknats.

Sedan målet fullföljts till Kungl. Maj:t, fann Kungl. Maj:t i dom den 30 mars 1942 lika med vattenöverdomstolen att på grund av bestämmelserna i 7 kap. 39 § första stycket andra punkten vattenlagen hinder mötte mot ett förslag av den omfattning, som avsåges i synenämndens utlåtande, och prövade därför rättvist fastställa det slut vattenöverdomstolens dom innehöлле.

I en till Kungl. Maj:t ställd skrift den 30 november 1943 ha friherre Ramel, Gustaf Nilsson, Knut Nilsson, Anders Nilsson, Olof Schönbeck, Karl Persson, Nils Nilsson i Veberöd, Karl Jönsson, Nils Jönsson, Edvin Persson och Nils Nilsson i Kumlatofta, alla såsom sökande till förenämnda syneförrättning, hemställt om ersättning av statsmedel med 11 590 kronor 47 öre, utgörande kostnader för syneförrättningen rörande företaget och den därefter följande rättegången m. m. Över framställningen ha utlåtanden avgivits av lantbruksstyrelsen den 29 februari 1944 och av statskontoret den 20 mars 1944. Sökandena ha i sin framställning anført i huvudsak följande.

Ifrågavarande kostnader hade bestritts av sökandena, vilka upplånat och förräntat för ändamålet erforderliga medel. Sedan Kungl. Maj:t numera förklarat, att regleringsföretaget ej finge utföras, skulle kostnaderna fördelas mellan sökandena, vilket bleve synnerligen kännbart. Då de ansökte om syneförrättningen, hade de varit övertygade om att det planerade företaget skulle komma att genomföras och kostnaderna följaktligen fördelas mellan samtliga

de jordägare, vilkas marker tillfördes båtnad eller förbättring genom företaget. Allra minst hade de kunnat förutse att tillstånd till företagets utförande icke skulle medgivas av den anledningen att företaget kunde anses medföra betydande skada för rikets växt- och djurvärld. Företaget berörde en nu vattenskadad mark om 865 hektar åker, 486 hektar äng och odlingsmark samt 6 hektar annan duglig mark.

Av en vid sökandenas skrift fogad uppställning framgår, att de fått vidkännas följande kostnader för företaget.

Kostnader för syneförrättning inklusive godemansarvoden samt hantlangnings- och materialkostnader	kronor	8 863: 13
Räntor å lån	»	1 647: 00
Arvoden till företagets aktförvarare	»	300: 00
Kostnader för rättegång samt porton	»	480: 34
Kostnader för ansökan om bidrag av statsmedel till utredningskostnaderna	»	300: 00
Summa kronor		11 590: 47.

Sökandena ha till stöd för sin framställning åberopat bland annat ett av lantbruksstyrelsen den 23 oktober 1941 till Kungl. Maj:t i förenämnda rättegång avgivet utlåtande, vari lantbruksstyrelsen anfört bland annat följande.

Lantbruksstyrelsen har den 20 september 1941 verkställt inspektion av ifrågavarande vattendrag och markområden samt på utnyttjandet av dessa senare inverkan omständigheter. Med stöd av vad därvid iakttagits får styrelsen vitsorda vad i handlingarna anförts om angelägenheten ur jordbrukssynpunkt av att en rationell reglering av vattenavrinningen i Klingvallsån kommer till stånd. Det råder nämligen intet tvivel om att den nu ohämmat fortgående försumpningen av markerna längs ån i stor utsträckning innebär ett allvarligt hot mot de därstädes belägna brukningsdelarnas fortsatta existens. De högre belägna och av åns vattenstånd oberoende delarna av dessa fastigheter bestå nämligen huvudsakligen av lätta sandjordar, av vilka någon nämnvärd avkastning icke kan förväntas, med mindre de brukas i samband med de längs ån belägna näringsrikare markerna. I den mån utnyttjandet av dessa senare marker försvåras eller omöjliggöres genom en överhandtagande försumpning, borttagas sålunda betingelserna för en ekonomisk jordbruksdrift å ifrågavarande fastigheter. Lantbruksstyrelsen tvekar icke att beteckna följderna av en dylik utveckling såsom nära nog katastrofala för orten. Nu angivna förhållanden äro ägnade att ställa frågan om avvägandet av naturskyddsintresset gentemot jordbruksintresset i sin rätta dager. Vid bedömandet av denna fråga bör även särskild hänsyn tagas till den omständigheten, att gammal hävd icke kan åberopas för bibehållande av de nu rådande för fågellivet m. m. å ifrågavarande marker lämpliga betingelserna, då dessa till väsentlig grad framkommit såsom följd av under senare tid verkställda torrlägningsarbeten inom ovanför belägna delar av vattensystemet. Vid sådant förhållande synes naturskyddsintresset böra komma först i andra rummet och av dess förespråkare gjorda invändningar mot det ifrågåsatta torrlägningsföretaget sålunda icke förtjäna avseende.

Lantbruksstyrelsen har i förevarande ärende anfört bland annat följande.

Enär företagets utförande förhindrats uteslutande för tillgodoseende av mellankommande allmänt intresse, synes skäligt att sökandena komma i åtnjutande av statsbidrag till kostnaderna för den verkställda utredningen

angående företaget. Lantbruksstyrelsen får i detta hänseende erinra om att Kungl. Maj:t den 7 maj 1943 i ett liknande fall, avseende Horssjöns torrläggningsföretag av år 1937 i Jönköpings län efter riksdagens medgivande beviljat bidrag från statens avdikningsanslag för bestridande av kostnaderna för utredning angående sagda företag (prop. nr 117; r. skr. nr 173/1943).

Förhållandena vid förrättningarna rörande Klingvallsåns regleringsföretag och Horssjöns torrläggningsföretag överensstämman i allt väsentligt med varandra, och mot båda företagen ha hinder rests i det allmänna naturskyddets intresse, som omöjliggjort för sakägarna att tillfullo utnyttja sina marker. Det synes därför lantbruksstyrelsen fullt befogat, att även sökandena till förrättningen angående Klingvallsåns regleringsföretag komma i åtnjutande av statsbidrag till sina kostnader för utredningen angående företaget. Dyligt bidrag synes därvid lämpligen kunna utgå från statens avdikningsanslag och i överensstämmelse med 14 § kungörelsen den 30 juni 1939 angående villkoren för statsbidrag från statens avdikningsanslag beräknas till 75 procent av kostnaderna i fråga. Sagda kostnader ha i sökandenas framställning angivits till 11 590 kronor 47 öre. Häri ingå, förutom kostnaden för syneförrättningen, 8 863 kronor 13 öre, vissa därefter samt under målets prövning vid vederbörande domstolar intressenterna åsamkade kostnader, sammanlagt 1 080 kronor 34 öre, ävensom räntor med 1 647 kronor.

Till ifrågavarande kostnader med undantag dock för räntor eller till (8 863: 13 + 1 080: 34 =) 9 943 kronor 47 öre synes enligt 14 § förenämnda kungörelse den 30 juni 1939 statsbidrag kunna utgå med 75 procent därav eller med i runt tal 7 450 kronor. Beloppet torde icke böra inräknas i det belopp som enligt riksdagens medgivande för visst år må beviljas jämlikt gällande bestämmelser för avdikningsanslagets användning.

Statskontoret har anfört följande.

Som lantbruksstyrelsen framhållit, har genom medgivande av 1943 års riksdag viss ersättning utgått för utredningskostnader i ett med föreliggande ärende likartat fall. Ifrågavarande ersättning, som beräknats i enlighet med de i 14 § kungörelsen den 30 juni 1939 angivna grunderna, avsåg emellertid endast att gottgöra intressenterna kostnaderna för syneförrättningen inklusive godemansarvoden samt hantlangnings- och materialkostnader. Lantbruksstyrelsen har i nu föreliggande framställning tillstyrkt ersättning — förutom för kostnader för syneförrättningen med 8 863 kronor 13 öre — jämväl för vissa därefter samt under målets prövning vid vederbörande domstolar intressenterna åsamkade kostnader med sammanlagt 1 080 kronor 34 öre.

Statskontoret kan för sin del icke förorda, att sökandena erhålla ersättning efter andra grunder, än som enligt vad förut sagts tillämpats av 1943 års riksdag. Enligt ämbetsverkets mening bör därför gottgörelsen beräknas å de för syneförrättningen upptagna kostnaderna, 8 863 kronor 13 öre, och således bestämmas till $\left(\frac{75 \times 8\,863:13}{100} =\right)$ 6 647 kronor 35 öre eller i runt tal 6 650 kronor.

*Före-
draganden.*

I likhet med lantbruksstyrelsen och statskontoret anser jag skäligt, att sökandena till ifrågavarande företag av statsmedel erhålla bidrag till de direkta kostnader för det planerade företaget, som de fått vidkännas. Bidraget synes böra utgå i enlighet med de i 14 § kungörelsen den 30 juni 1939 (nr 431) angående villkoren för statsbidrag från statens avdikningsanslag angivna grunderna och bör, med hänsyn till vad statskontoret anfört, beräknas å de för

syneförrättning m. m. upptagna kostnaderna, 8 863 kronor 13 öre. På grund härav förordar jag, att för ifrågavarande ändamål må anvisas ett belopp av i runt tal 6 650 kronor, vilket belopp bör utgå av statens avdikningsanslag. Härtill synes riksdagens medgivande böra inhämtas. Beloppet torde icke böra inräknas i det belopp, som enligt riksdagens medgivande för visst år må beviljas jämlikt gällande bestämmelser för avdikningsanslagets användning.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att till bidrag för bestridande av kostnader för utredning m. m. rörande Klingvallsåns regleringsföretag år 1939 i Malmöhus län må från statens avdikningsanslag utgå ett belopp av 6 650 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Ulff Berglöf.